

Novine u Smernicama o ERP-u (i kako ih najbolje iskoristiti)

Eksperti CEF-a

Septembar 2021.

Projekat finansira Evropska unija

Novine u Smernicama o ERP-u

1) Predstavljanje strukturnih reformi na dva nivoa

- reforme usmerene na rešavanje ključnih izazova
- druge reforme usmerene na izazove u ostalim oblastima

2) Širi krug reformskih oblasti

- uvedene su četiri nove oblasti
- manje izmene u opisima postojećih oblasti

3) Tabela u prilogu za navođenje veza između reformi i strateških dokumenata i IPA

4) Tabela u prilogu za opis diskrecionih fiskalnih mera, uključujući i one vezane za kovid

1) Nova struktura Poglavlja 5

5.1 Ažuriran opis tri ključne prepreke za konkurentnost i inkluzivni rast i sa njima povezanih reformskih mera

- **Analiza kojom se objašnjavaju tri ključne strukturne prepreke / izazova**
 - Najmanje jedan izazov mora da se odnosi na ljudski kapital ili socijalne politike
 - Jedan ključni izazov može da se odnosi na jednu ili više reformskih oblasti iz ERP-a
- **Reforme usmerene na rešavanje svakog od tri ključna astrukturna izazova**
 - Očekuje se da se ove reforme odraze na postupak pripreme budžeta, posluže kao ključne osnove za programiranje IPA i utiču na dijalog o politikama sa EU i drugim akterima

5.2 Analiza prepreka u drugim oblastima (koje nisu obuhvaćene Poglavljem 5.1.) i sa njima povezanih strukturnih reformi

- **Analiza drugih značajnih prepreka** (u oblastima koje nisu ocenjene kao ključni izazovi)
- **Reforme usmerene na rešavanje nekih od prepoznatih prepreka**
 - Analiza mora da obuhvati sve oblasti, ali reforme mogu biti usmerene na samo neke od njih

2) Širi krug reformskih oblasti

i. Upravljanje javnim finansijama

- Ponovno uvedeno jer nije bilo u dovoljnoj meri obrađeno u poglavlju o fiskalnim pitanjima

ii. Zelena tranzicija

- Prioritet EU: transformacija modela rasta; uvedeno prošle godine kao horizontalni prioritet

iii. Digitalna transformacija

- Prioritet EU: transformacija modela rasta; prošle godine grupisano sa istraživanjem, razvojem i inovacijama

iv. Poslovni ambijent i borba protiv sive ekonomije

v. Istraživanje, razvoj i inovacije

- Digitalna ekonomija je sada posebna oblast

vi. Reforme u oblasti ekonomskih integracija

vii. Reforma tržišta energije

viii. Reforma tržišta transporta

- Reforme tržišta energije i transporta su prošle godine činile jednu oblast

ix. Poljoprivreda, industrija i usluge

x. Obrazovanje i veštine

xi. Zapošljavanje i tržište rada

xii. Socijalna zaštita i inkluzija

xiii. Zdravstvena zaštita

- Značaj ove oblasti prepoznat je tokom krize izazvane kovidom-19

Ukupno 13 oblasti, ili čak 15 ako poljoprivredu, industriju i usluge posmatramo kao posebne oblasti.

Kako prepoznati ključne izazove?

ANALIZIRATI PREPREKE

Polazne osnove:

- Ključne prepreke iz ERP-a za 2021-23.
- Ocena ERP-a za 2021-23. od strane Komisije: deo „Ključni strukturni izazovi i reformski prioriteti“
- Zajednički zaključci Ekonomskog i finansijskog dijaloga iz jula 2021: smernice za javne politike prilagođene potrebama svake zemlje

PRIORITIZOVATI IZAZOVE

- „Ključne prepreke su one koje predstavljaju najveći izazov po konkurentnost, otvaranje radnih mesta i socijalnu inkluziju“
- Postojeća analiza prepreka u ERP-u je često preširoko postavljena i nedovoljno usredsređena
- „Reforme usmerene na rešavanje ključnih izazova moraju imati podršku u vidu snažnog političkog opredeljenja za njihovo sprovođenje“
- Pri izradi reformi treba se postarati da su one dobro osmišljene i predstavljene, kao što se navodi i u poglavljima o makroekonomskim i fiskalnim pitanjima

Moguća struktura odeljka 5.2. (ostale reforme)

Opcija 1: „Tradicionalna struktura“ po oblastima

5.2.1. Upravljanje javnim finansijama

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.2. Zelena tranzicija

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.3. Digitalna transformacija

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.4. Poslovni ambijent i borba protiv sive ekonomije

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.5. Istraživanje, razvoj i inovacije

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.6. Reforme u oblasti ekonomskih integracija

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.7. Reforma tržišta energije

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.8. Reforma tržišta transporta

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.9. Poljoprivreda, industrija i usluge

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.10. Obrazovanje i veštine

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.11. Zapošljavanje i tržište rada

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.12. Socijalna zaštita i inkluzija

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

5.2.13. Zdravstvena zaštita

- prepreke i reforme u ovoj oblasti

ALI: Ne postoji obaveza

- navođenja reforme u svakoj oblasti
- Podele Poglavlja 5.2. na posebne odeljke za svaku oblast

Moguća struktura odeljka 5.2. (ostale reforme)

Opcija 2: Grupisanje izazova i oblasti

Izazovi vezani za transformaciju modela rasta

Analiza: digitalna transformacija, istraživanje i inovacije, zelena tranzicija, tržišta energije i transportat

Reforme usmerene na rešavanje nekih od prepoznatih izazova

Izazovi vezani za ekonomsku konkurentnost

Analiza: poslovni ambijent, ekonomska integracija, poljoprivreda, industrija, usluge, upravljanje javnim finansijama

Reforme usmerene na rešavanje nekih od prepoznatih izazova

Izazovi vezani za ljudski kapital i blagostanje

Analiza: obrazovanje i veštine, tržište rada i zapošljavanje, socijalna zaštita i inkluzija, zdravstvena zaštitar

Reforme usmerene na rešavanje nekih od prepoznatih izazova

Ovo je samo sugestija, jedna od mnogih mogućnosti, ovde navedena kao inspiracija.
Na ovaj način bi se omogućila integrisanija prezentacija reformi u različitim oblastima.

Moguća struktura odeljka 5.2. (ostale reforme)

Opcija 3: Integrisani – holistički – pristup

Integrisana, horizontalna analiza izazova koji se ne rešavaju kao ključni izazovi u odeljku 5.1.

Zašto? Mnogi izazovi se odnose na više oblasti:

- neusklađenost veština: zapošljavanje, digitalna transformacija, konkurentni sektori privrede
- snabdevanje energijom: zelena tranzicija, ekonomska integracija

Reforme usmerene na rešavanje nekih od prepoznatih izazova

Zašto? Mnoge reforme se odnose na više oblasti:

- digitalizacija zdravstvene i socijalne zaštite
- modeli cirkularne ekonomije u industrijskoj proizvodnji

Ovo je najzahtevniji pristup, ali istovremeno i najbolje integrisan.

Njime se pruža mnogo mogućnosti za racionalizaciju postojećeg skupa reformi.

3) Tabela strateških veza (Prilog 2)

Reformske mere u ERP-u za 2021-2023.	Ključni strukturni izazovi (Ocena ERP-a za 2020-2022. od strane Komisije)	Smernice o javnim politikama za ERP iz 2021.	Paket proširenja iz 2021.	Ciljevi održivog razvoja 2020-2030.	Evropski zeleni dogovor / Zelena agenda za Zapadni Balkan	Evropska digitalna agenda / Digitalna agenda za Zapadni Balkan	Projekti IPA III kojima se pruža podrška ovim reformama
Mera X	<i>U ovoj kućici navesti konkretne ključne izazove iz Ocene ERP-a za 2020-2022. čije se rešavanje planira ovom merom</i>	<i>U ovoj kućici navesti da li je i kako ova strukturna reforma usmerena na rešavanje Smernica o javnim politikama iz 2021.</i>	<i>U ovoj kućici navesti da li je i kako ova reformska mera usmerena na rešavanje preporuka javnih politika u Paketu proširenja iz 2021.</i>	<i>U ovoj kućici navesti relevantne COR za period 2020-2030. i kratak opis načina na koji mera doprinosi ostvarivanju COR</i>	<i>U ovoj kućici navesti da li je i kako ova reformska mera usmerena na ostvarivanje ciljeva Evropskog zelenog dogovora / Zelene agende za Zapadni Balkan</i>	<i>U ovoj kućici navesti da li je i kako ova reformska mera usmerena na ostvarivanje ciljeva Evropske digitalne agende / Digitalne agende za Zapadni Balkan</i>	<i>U ovoj kućici navesti spisak relevantnih projekata IPA III kojima se pruža podrška realizaciji ove reformske mere. Potrebno je navesti naziv, iznos i godinu projekta.</i>
Mera Y							

4) Tabela o diskrecionim fiskalnim merama

Odeljak 4.2: Izvršenje budžeta u 2021.

U ovom odeljku će biti dat okvir sa rezimeom fiskalnih mera donetih radi ublažavanja efekata krize izazvane kovidom-19 u 2020. i 2021, na osnovu **Tabele 2c** o diskrecionim fiskalnim merama i **Tabele 7a** o garancijama u **Prilogu 1**.

Odeljak 4.3: Planirani budžet za godinu na koju se odnosi ERP

[...] glavne **diskrecione fiskalne mere** (jednake ili veće procentu od 0,1% BDP-a) za godinu na koju se odnosi ERP treba da budu **naznačene u tekstu** i navedene u **Tabeli 2c u Prilogu 1**.

Odeljak 4.4: Srednjoročni budžetski izgledi

Informacije o merama za 2023. i 2024. trebalo bi shodno tome da budu navedene u **Tabeli 2c** o diskrecionim fiskalnim merama u **Prilogu 1**.

Ako mere vezane za kovid-19 za posledicu imaju odstupanje od numeričkih fiskalnih pravila ili privremeni prestanak važenja takvih pravila, **treba navesti na koji način se planira ponovno uspostavljanje poštovanja tih pravila.**

Odeljak 4.8. (Upravljanje fiskalnim pitanjima i budžetski okviri)

Tabela 2c: Diskrecione mere usvojene / najavljene u skladu sa Programom

Mera	Šifra ESA (komponenta rashoda/ prihoda)	Datum usvajanja	Uticaj na budžet (u % BDP-a: promena u odnosu na prethodnu godinu)				
			2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Privremene mere ¹							
	Međuzbir						
Mere koje nisu privremene ¹							
	Međuzbir						
Ukupno							

¹ U smislu ove tabele, „privremene mere“ su diskrecione mere koje nemaju uticaj na budžet nakon 2022. godine. Nasuprot tome, mere usvojene ili najavljene za 2020, 2021. ili 2022. koje najmanje do 2023. ostvaruju fiskalni uticaj jednak ili veći procentu od 0,1% BDP-a smatraju se merama koje „nisu privremene“ u smislu ove tabele.

Tabela 7a: Potencijalne obaveze

Tabela o stanju usvojenih / najavljenih garancija zaključno sa [mesec-godina] u skladu sa Programom

	Mera	Datum usvajanja	Maksimalni iznos potencijalnih obaveza ¹ (u % BDP-a)	Procenjena realizacija (u % BDP-a)
Odgovor na kovid-19				
	Međuzbir			
Ostalo				
	Međuzbir			
Ukupno				

¹ Mogući uticaj aktiviranja ovih garancija na budžet treba navesti u tabeli o diskrecionim merama u ERP-u.

Zaključci

Struktura reformi na dva nivoa

- zahteva bolju prioritizaciju
- stavlja naglasak na ključne reforme u pogledu:
 - o političke opredeljenosti
 - o programiranja sredstava IPA
 - o dijaloga o javnim politikama
- omogućava veću fleksibilnost pri predstavljanju reformi u oblastima koje nisu ključne

Treba imati u vidu i da se 5 reformi mora navesti kako u poglavlju ERP-a o **makroekonomskim pitanjima** tako i u poglavlju o **fiskalnim pitanjima**.

Uvođenje novih oblasti za zelenu tranziciju i digitalnu transformaciju:

- osnažuje vezu između ERP-a i prioriteta EU
- međutim, prelazak na novi model rasta i dalje ostaje osnovna **horizontalna orijentacija** ERP-a

„Prelazak na **održiv i inkluzivan ekonomski model**, čemu podršku pruža šire prihvatanje digitalnih i čistih tehnologija [...] nova strategija rasta **zasnovana na zelenoj i digitalnoj tranziciji** [...] prilika za **modernizaciju tradicionalnih industrijskih modela** i usmeravanje privatnih i javnih investicija u **inovativne zelene tehnologije i održiviju i digitalizovaniju infrastrukturu**.“